

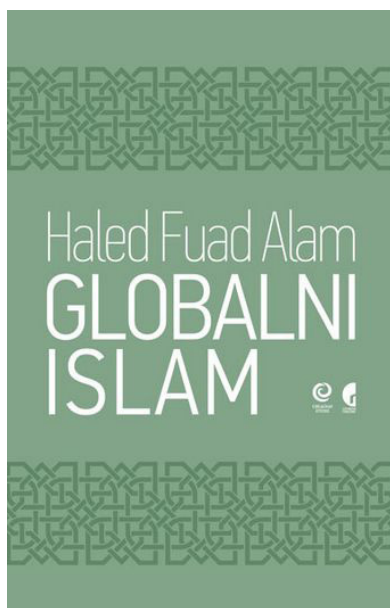
УДК 28-67(049.3)

Приказ

Адријана Грмуша
*Институт за политичке
студије, Београд*

ГЛОБАЛНИ ИСЛАМ*

*Халед Фуад Алам, Глобал-
ни ислам, Службени гласник,
Београд, 2012, 156 стр.*

Из пера аутора књига:
Писмо једном камикази (2004),
Усамљеност запада (2006), *Во-
дич за самоодбрану од расизма*
А-3 (2010), италијанског пу-

* Овај рад је настао у оквиру пројекта бр. 179009, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

Политика националне безбедности
година V vol. 7
број 2/2014.
стр. 157-160.

блицисте алжирског порекла и угледног светског исламолога и социолога Халеда Фуада Алама, изашла је још једна значајна књига, *Глобални ислам*. Ово дело представља представља свеобухватан увид у проблематику савременог ислама. Наиме, књига је плод ауторовог вишегодишњег промишљања о турбулентном времену у коме се исламски свет суочава са драматичним збивањима на међународном плану, а која су праћена трауматичним последицама: почевши од Заливског рата па све до терористичког напада на зграде Светског трговинског центра 11. септембра 2001. године. Кроз осам поглавља, Алам настоји да пружи што сажетији преглед многобројних аспеката савременог ислама, као што су однос ислама и политике, однос муслиманског света и Запада, појава идеја антизападњаштва (антиокцидентализма), значај идеје евроазијства у данашњем исламу, па све до питања тероризма, данашњих милитантних интелектуалаца у савременом исламу, појма цихада, улоге информатичке технологије и нових средстава информисања у исламистичким покретима, проблема глобализације, као и питања интеграције муслимана у Европи. Посебно је значајан ауторов осврт на однос муслимана и за-

падне цивилизације, који он дефинише као противречан скуп привлачности и одбојности.

У уводним поглављима, Алам промишља питања данашње напетости између традиције Истока и културе Запада из теолошке, историјске, социолошке, а затим и културолошке перспективе. Надаље, аутор у циљу расветљавања односа ислам-Запад, наводи да су поједини муслимански интелектуалци са једне стране, сковали појам „*окциденталитис*“ како би указали на болест која је захватила муслиманско друштво, док су са друге стране бројни аутори понудили различите „терапије лечења“ исламског друштва од наведене болести. У складу са тим, радикални исламизам представља једну од инвазивних терапија. Алам сматра да представљање исламског света као „оболелог од Запада“ од стране бројних муслиманских мислилаца, подстиче тероризам бинладеновског типа, тако што њихове организације трансформише, односно преображава их од група револуционарног типа у милитантне секте. Последично, идеја „*окциденталитиса*“ изнедрила је очајничке потезе новог хипертероризма, који су допринели даљем неразумевању ислама и запада.

Временски посматрано, процес окцидентализације, односно идеје да Запад представља кључни рушилачки фактор

за исламски идентитет, започео је у моменту у коме је ислам престао да се такмичи са Западом. Како би илустровао општу збуњеност муслиманског друштва као последицу процеса окцидентализације, аутор, ослањајући се на мисли египатског писца Мухамеда ал-Мувејлихија, наводи да се источњаци понашају као слепи људи, не покушавају да сазнају нешто више о најновијим достигнућима, опонашају западњаке у свим животним ситуацијама, одричу се свих својих светих начела. „Будући да су ишчупали своје културне корене, они бауљају у мраку и живе у лажи“, наводи аутор (стр. 30).

У геополитичком смислу, Заливски рат представља тачку прекида између ислама и Запада будући да је изазвао поделу света на „крсташе“ и „бранитеље нације“. Такође, код одређеног дела муслиманског света, Заливски рат буди свест о двоstrukом поразу: унутрашњем (Заливски рат као перцепција раздора солидарности међу муслиманима) и спољашњем (Заливски рат буди свест о војној и технолошкој надмоћи Запада).

У средишту поимања дихотомије ислам-Запад, која је током 20. века изнутра раздирала муслиманско друштво, лежи фигура муслиманског интелектуалца, који је представљен као врсни познавалац Запада, његов „тумач и преводилац“.

Стога, интелектуалац у муслиманском свету конципира идентитет Ислама помоћу „филтрираног поретка“ који рефлектује одређену културну и друштвену дистанцираност од нових урбанизованих слојева исламског друштва. Примера ради, изградња новог културног поретка у случају иранског друштва, почивала је, како аутор објашњава, на реисламизацији друштва која је иницирана од стране државе и која на целокупно друштво преноси исламска начела. У циљу сликовитог приказа процеса реисламизације у контексту глобализације, снажног споја антиимперијализма и реисламизације, Алам наводи пример параде иранских жена-војника са калашњиковима у рукама испод хиџаба.

На културном плану, глобални ислам, слично глобализму, утиче на развијање културне хомогености, односно постаје нетолерантан према културним разноликостима исламског – али и спољног – света. Концепт савременог ислама, Алам изједначава са „концептом варијабилног интезитета“ исламског идентитета, сматрајући да дефинисање исламског идентитета варира у инверзивном односу према повећању разлика између ислама и културе, ислама и друштва, ислама и политике. Другим речима, концепт „варијабилног идентитета“ који се односи на ислам-

ски идентитет пружа појединцу могућност да своју припадност исламском идентитету искаже кроз различите форме, односно да је дефинише као социолошки идентитет (исламски идентитет искључиво као културни), идентитет неофундаменталистичког типа (који појединца осликава у оквиру строгог поштовања верске и етичке праксе) и политички идентитет (успостављање свеобухватне исламске власти). Како би објаснио комплексност овог феномена, Алам надаље објашњава функцију коју верски дискурс има у исламском друштву.

У ери глобализације, ислам се суочава са бројним изазовима, арапски свет се креће ка неком облику „исламонациоализма“, а кључни проблем је нерешен однос између религије и политике. При томе, аутор скреће пажњу да се политички ислам налази на раскршћу: или ће се „преформулисати“ или ће се радикализовати и одустати од демократије. Затим, Алам, желећи да муслиманском свету, сломљеном под утицајем модернизације, врати способност самоспознаје, анализира религијску и културну припадност савремених муслимана у условима глобализације и секуларизације. Такође, полазећи од анализе улоге коју је у појави ислама имао Мухамед, преко разумевања Куранске истине, аутор настоји да објасни генезу

исламског учења наглашавајући примарне облике његовог постојања и утицаја у складу са духом времена (глобализација и технолошка револуција).

Халед Фуад Алам, у књизи невеликог обима, бави се питањима дубинског смисла односа између традиционалног и модерног спознајног хоризонта, односно разматра феномен изненадног сусрета два света која су се до јуче међусобно игнорисала. Алам анализира дубоке кризе које су потресале

ислам у протеклом веку. Према аутору не настоји да пружи готова решења и дефиниције, књига ће отворити мноштво питања, пробудити знатижељу и подстаћи мишљење како стручне, тако и лаичке јавности. Како наша средина последњих деценија има комплексан однос са исламом, књига *Глобални ислам* је нарочито значајна и за разумевање дешавања на просторима Балкана, где су хришћанска и муслиманска популација у блиском суседству.

* Овај рад је примљен 4. децембра 2014. године, а прихваћен за штампу на састанку редакције 12. децембра 2014. године.